

**BUDUĆNOST
HRVATSKE JE**

BITI CENTAR

stranka
s imenom
i Prezimenom

Pametno
FOKUS

Program za
parlamentarne
izbore 2020.

Pred vama je sažeti program stranaka i nezavisnih pojedinaca, koji na parlamentarnim izborima 2020. godine nudi viziju jedne potpuno nove Hrvatske. Viziju koja je moguća, a nekim dijelom već i ostvarena u lokalnim zajednicama ili osobnim životima ljudi koje ova koalicija okuplja. Ovdje su navedene samo neke od tema, a za detaljniju razradu, kao i ostale dijelove programa, upućujemo vas na programe pojedinih stranaka.

Nova Hrvatska kakvu mi želimo je pomirena s prošlošću i okrenuta prema budućnosti. To je društvo u kojem se građani osjećaju slobodno i sretno, u kojem žele stvarati i otvoreni su za suživot sa svim ljudima dobre volje. Društvo u kojem su javne politike fokusirane na podizanje kvalitete i standarda života stanovnika.

Ovaj kratki program nudi jednu potpuno drugačiju perspektivu. Hrvatska je danas siromašna zemlja na začelju Europe. Umjesto da se prepiremo i natječemo kako podijeliti mrvice sa stola koje nam ostavljaju dosadašnji nesposobni i korumpirani političari, mi nudimo ideje, znanje, energiju i volju za stvaranjem novih vrijednosti i novog bogatstva. Za to je nužno osloboditi kreativni potencijal građana, omogućiti poduzetnoj Hrvatskoj da se razmaše, motivirati naše mlade i ambiciozne ljude da ostanu u Hrvatskoj, a vratiti one koji su je privremeno ili trajno napustili.

Mi moramo probuditi najbolji dio Hrvatske, posebno mlade i stručne ljude. Moramo dati prednost znanosti i struci, ispred teorija zavjere, pseudoznanosti i šarlatanstva. Moramo dati inovacijama i poduzetništvu da se razmašu i stvoriti povjerenje i poštovanje između radnika i poduzetnika, te privatnog i javnog sektora. Moramo sve uložiti u razvoj i stvaranje novog bogatstva, pazeći istovremeno na one najslabije i najpotrebitije. To se može, jedno ne isključuje drugo. Tako to rade najbolje zemlje svijeta. Moramo reformirati cijelu zemlju, a treba početi od obrazovanja. Moramo reformu koja je počela usmjeriti na osnovne postavke Cjelovite kurikularne reforme te ponovo probuditi entuzijazam učitelja, roditelja i cijelog društva. Moramo smanjiti poreze i namete da bismo privukli mlade, ambiciozne i stručne ljude da se vrate u Hrvatsku i iskoriste svoje međunarodne karijere te privuku svoje poslovne kontakte i prijatelje te ovdje s nama stvaraju novu Hrvatsku.

VRIJEDNOSTI

Sljedeće civilizacijske vrijednosti za koje **jamči Ustav Republike Hrvatske** ili spadaju u **tekovine liberalne demokracije**, smatramo neospornima i one nikada ne smiju biti podložne raspravama i nasrtajima vlasti:

- ljudska, osobna (uključujući reproduktivna) politička i civilna prava i slobode
- sloboda mišljenja i djelovanja te medijske slobode i kulturna prava
- jednakost i ravnopravnost
- demokratski višestranački sustav i predstavnička demokracija, uz slobodne izbore
- dioba vlasti na neovisne grane: izvršnu, zakonodavnu i sudbenu vlast
- vladavina prava, socijalna pravda te obrazovanje i zdravstvo dostupni svima i pod jednakim uvjetima
- ekonomske, poduzetničke i tržišne slobode
- pravo na rad i slobodu rada
- očuvanje prirode
- antifašizam
- sekularnost i laičnost države, uz poštivanje prava vjerskih zajednica

DRUŠTVO UKLJUČENOSTI, SURADNJE I ZNANJA

Nove razvojne politike zahtijevaju višu razinu poštovanja, otvorenosti i uključenosti u društvu i gospodarstvu. Zalažemo se za suradnju različitih struka čime se omogućuje stvaranje novih ideja i mogućnosti za razvoj inovativnih proizvoda i usluga.

Društvo znanja - Zalažemo se za povratak na put zacrtan **Cjelovitim kurikularnom reformom**. Posebice se to odnosi na osnaživanje ranog i predškolskog odgoja povećanjem obuhvata djece. U osnovnoj školi nužno je uvesti mogućnost fleksibilnijeg organiziranja nastavnog procesa na način da se odustane od 45 minutnog sata. Treba također odustati od općeg prosjeka ocjena jer on nije mjerilo onoga što djeca i mlade osobe mogu i znaju. U gimnazijama je potrebno uvesti izbornost, a u strukovnim školama povećati udio učenja na radnom mjestu. Potrebno je poticati STEM zanimanja, proširiti profil umjetničkih škola te obratiti posebnu pozornost na djecu i mlade s poteškoćama te darovite. Najviše pažnje potrebno je usmjeriti objektiviziranju ocjenjivanja i uvođenja meritokratskih principa u osnovno i srednje školstvo te posebice na podizanje društvenog statusa odgojno-obrazovnih radnika. Sva djeca trebaju pohađati vrtiće, sve škole trebaju raditi u jednoj smjeni, sva djeca trebaju imati kvalitetan topli obrok u školi i sve škole trebaju imati sportske dvorane. Sve škole moraju biti podjednako tehnološki opremljene kako bi sva djeca, gdje god živjela, imala jednake šanse za uspjeh u životu. Regijama, temeljem teritorijalnih i društvenih specifičnosti, potrebno je dopustiti aktivnu mogućnost kreiranja dijela školskih programa i školskih kurikuluma.

Znanost i visoko školstvo reorganizirali bismo u otvoreni i internacionalni sustav, kojima će racionalno upravljati neovisno izabrani čelnici, uz očuvanje autonomije temeljene na odgovornosti. To bi bio sustav s kompetitivnim kriterijima vrednovanja koji bi se temeljili na međunarodnoj prepoznatljivosti, sustav s potpuno integriranim sveučilištima s programskim financiranjem temeljenim na mjerljivim pokazateljima rezultata rada.

Radi povećavanja kvalitete obrazovanja potrebno je poticati konkurentnost između javnog i privatnog sektora kroz stvaranje veće mogućnosti izbora.

Društvo uključenosti - Omogućavanjem veće uključenosti svih društvenih skupina u razvojne procese ubrzat ćemo razvoj društva uz istovremeno jačanje samopoštovanja pojedinca. Uključenost mora biti omogućena sudjelovanjem građana, interesnih skupina i organizacija civilnoga društva u oblikovanju, provedbi i prađenju provedbe javnih politika, kao i u otvorenom načinu donošenja politika i odluka. Razvit će se postojeći, ali i novi modeli javnog savjetovanja ne samo u donošenju zakona, drugih propisa i akata, nego i u donošenju odluka i na lokalnim razinama, kao i novi i otvoreniji institucionalni modeli odlučivanja koji omogućuju ravnopravan pristup svim generacijama i svim društvenim skupinama. Projekti društvenih inovacija povezuju i stvaraju nove mogućnosti za mnoge građane koji su ostali izvan institucionalnih okvira. Nove tehnologije, startupovi, kreativne industrije i socijalno poduzetništvo pokretači su novog socijalnijeg i zelenijeg gospodarstva za 21. stoljeće.

Društvo suradnje - Poticanje kulture suradnje i poduzetništva utemeljenog na suradnji civilnog društva, javnog, privatnog i akademskog sektora stvara okružje kojim se otvaraju nove mogućnosti zapošljavanja i stvaranja dodane vrijednosti u gospodarstvu. Suradnja prelazi granice, jača međunarodnu konkurentnost i vidljivost Hrvatske. Radi jačanja konkurentnosti hrvatskih gospodarstvenika i veće vidljivosti Republike Hrvatske aktivirat će se snažna gospodarska diplomacija kroz različite oblike suradnje, kao što je međunarodna znanstvena i obrazovna suradnja, djelatnosti turizma i sporta, te privlačenje međunarodnih ulaganja s ciljem daljnjeg razvoja i jačanja hrvatskoga gospodarstva.

Društvo je učinilo razvojni iskorak te se konkurentne prednosti više ne ostvaruju lako individualnom borbom za tržišni udio, posebice na globalnoj razini. Nova ekonomija raste i razvija se na temeljima „kolaborativnih prednosti“, a razvoj vještina suradnje preduvjet je za nove proizvode i nova tržišta.

JAVNA UPRAVA ZA SVOJE GRAĐANE

Kvalitetnu i učinkovitu javnu upravu koja daje najbolje usluge građanima uz minimalni trošak moguće je postići uz ravnomjeran razvoj ljudskih resursa i poslovnih procesa.

Načela kojima bi se trebala voditi javna uprava objedinili smo u nekoliko ključnih područja:

- **Moderna javna uprava** - Proces modernizacije javne uprave pokrenut je ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju i sustavnim uvođenjem načela dobrog upravljanja u hrvatsku administraciju. Za potpuni preobražaj javne uprave, osim primjene novih tehnoloških rješenja u digitalizaciji, nužno je povećati kompetencije i vještine zaposlenih u javnoj upravi. Da bismo postigli apsolutnu transparentnost i otklonili mogućnost političkog kadroviranja, procese zapošljavanja treba modernizirati i provoditi kroz centralnu bazu podataka svih kandidata, a same kandidacijske postupke za tipizirana radna mjesta u javnoj upravi potrebno je unificirati i prepustiti profesionalnim trećim stranama koje su neovisne u radu. Postizanje i održavanje kompetentnosti zahtijeva kontinuirano obrazovanje i usavršavanje zaposlenih u javnoj upravi. Zalažemo se za inovativne pristupe razvoju modernih i stvarnosti prilagođenih propisa i postupaka, a svaki doprinos na ovom području treba posebno vrednovati i nagraditi. Digitalizacija pak treba kao krajnji rezultat omogućiti da traženi podaci budu dostavljani digitalno. Isto tako, jednom zatražen podatak bilo koje razine javne uprave treba biti dostupan svima istog trenutka kada je unesen u sustav.
- **Učinkovita i odgovorna javna uprava** - Pretjerana birokratizacija neće se moći riješiti samo uvođenjem digitalne tehnologije. Potrebno je izvršiti decentralizaciju i provesti značajne promjene u organizacijskim strukturama državnih i javnih institucija koje će omogućiti kreativno djelovanje, pojačanu komunikaciju među različitim strukama i razinama upravljanja i jednostavnije donošenje svakodnevnih odluka. Odluke koje su, primjerice, važne za lokalnu upravu uputno je donositi unapređenjem izravne demokracije koja, ovisno o temi i razini odlučivanja, može imati sugestivan ili obvezujući značaj. Potrebno je poticati načelo supsidijarnosti u društvu s težnjom donošenja odluka u zajednicama, mjesnim odborima, četvrtima i administrativnim razinama najbližim građanima. Neke od lokalnih jedinica već su dostigle ovu razinu, te pokazale kako je to moguće. Na primjer, Grad Sveta Nedjelja je prvi u Hrvatskoj uveo e-Referendum na kojem građani izravno biraju jedno od predloženih rješenja za neki od lokalnih problema ili projekata. Stoga bi ovo područje trebalo i formalno poticati. Ovo je ujedno i prilika za domaći IT sektor da sudjeluje kreativnim aplikativnim rješenjima te stekne referencu za prodaju znanja i izvan Republike Hrvatske.
- **Dobro upravljanje** - Za postizanje visokih profesionalnih standarda neophodno je provesti depolitizaciju sustava. Ustrajemo na načelima dobrog upravljanja koja uključuju odgovornost prema građanima, transparentnost djelovanja i financiranja, upravljanje u skladu s potrebama društva, koherentnost u obavljanju javnoga posla, te uvođenje postupka vrednovanja javnih službenika, javnih politika, programa, projekata i aktivnosti. Transparentnost na svim razinama,

bez obzira na financijski iznos i područje, neophodan je temelj za povratak povjerenja u javnu upravu. Digitalizacijom ovog područja moguće je čitav postupak dostupnosti javnih informacija provesti uz iznimno male troškove. Kroz proces vrednovanja javnih službenika potrebno je izgraditi nedvojbenu i transparentan sustav koji će kao rezultat dati jasne pokazatelje koji će biti odrednica u planiranju karijera, napredovanju, ali isto tako i osnova za planiranje smanjenja administrativnog aparata te za pozitivnu selekciju kadrova. Kao ogledni primjer te prakse opet možemo uzeti Grad Svetu Nedjelju koji je uveo transparentnost svih gradskih financija, uključujući javnu nabavu i mnoge druge procese te vrednovanje rada u javnom sektoru i plaćanje sukladno tome svih onih koji rade za državu (u javnom sektoru) i koji je vode.

Sve navedeno za javnu upravu, zapravo vrijedi i za poduzeća u vlasništvu države i jedinica lokalne samouprave, za koja trebaju vrijediti ista pravila kad je u pitanju kvaliteta i transparentnost upravljanja, te odgovornost za rezultate. Ujednačavanjem standarda moguće je znatno podići kvalitetu komunikacije između državnog i javnog sektora s jedne strane i privatnog sektora s druge strane, što je neophodno za ubrzanje gospodarskog razvoja.

ZDRAVI I SIGURNI GRAĐANI

Zdravi građani - Tjelovježbu i sport promovirat ćemo kao preduvjet za očuvanje i unapređenje zdravlja svih građana, ali i za prevenciju pretilosti i drugih bolesti pod motom "(P)okrenimo se prema zdravlju", a prioritet financiranja bit će na zdravstvenim aspektima i uključivanju što većeg broja djece i mladih u tjelovježbu i sport.

Medicinski dio zdravstva uz sva znanja i vještine koje medicinsko osoblje ima suočava se s ograničenjima zdravstvenog sustava kojem nedostaje učinkovit i moderan pristup upravljanja, organizacije i financiranja. Zdravstveni sustav je fiskalno neodrživ, a više od dvadeset sanacija sustava do sada nisu riješile problem. Nesklad između kvalitete medicinske struke i (ne)kvalitete upravljanja treba smanjiti i čitav sustav konsolidirati poštujući prava pacijenata i kvalitetu zdravstvene usluge. Reforma zdravstva je nužnost, a vremenski rok je najmanje četiri godine. Za ovu reformu preporučujemo konsenzus političkih stranaka, jer se radi o zdravstvenoj zaštiti i interesu cjelokupnog stanovništva. Preporučujemo također proširenje kombiniranog modela financiranja iz javnih i privatnih izvora koji je prisutan u svim zemljama EU, a već je i kod nas pokazao dobre rezultate u područjima stomatologije i obiteljske medicine. Građanima treba, bez povećanja iznosa koji iz plaća izdvajaju za zdravstvo, omogućiti veći izbor kroz kompetitivnost javnog i privatnog sektora. Reforma sustava treba započeti s redefiniranjem uloge HZZO-a kao ključnog aktera u zdravstvenom sustavu, omogućivanjem izbora između HZZO-a i uvedene konkurencije, bez povećanja financijskog opterećenja građana.

Sustav zdravstva treba unaprijediti kroz moderne pristupe upravljanju zdravstvenim organizacijama, transparentnije poslovanje u skladu s načelima dobrog upravljanja; ulaganja u zdravstvenu infrastrukturu. Poboljšanje pristupa kvalitetnim, održivim i pristupačnim zdravstvenim uslugama, zdravstvenim sustavima i uslugama dugoročne skrbi preko granice. Strukturno reformirano zdravstvo temeljit će se na principima uključenosti, kontinuiranosti i dostupnosti te reciprociteta i solidarnosti, na preventivnoj zaštiti, informatizaciji i telemedicini te na depolitizaciji i profesionalizaciji svih razina upravljanja.

Sigurni građani - Osiguranje sigurnih uvjeta života za građane, te prevencija i zaštita od prirodnih elementarnih i zdravstvenih nepogoda kao što su pandemije. Republika Hrvatska pogođena je višestrukim kritičnim događanjima u prvoj polovici 2020. godine te će posljedice proglašenja svjetske pandemije COVID 19 te posljedice potresa na području Grada Zagreba i županija u okruženju predstavljati velike izazove za Republiku Hrvatsku u postupku obnove oštećenih objekata, kao i osiguravanju novih uvjeta života i poslovanja uslijed zdravstvenih kriza uzrokovanih pandemijama. Razvojnim scenarijima obuhvatit će se rizici i krizne situacije u budućnosti, kako bi se sustavno i planski osigurali uvjeti za pravovremeno i učinkovito postupanje. U okviru sustava nacionalne sigurnosti dalje će se poticati stvaranje uvjeta za ljudsku i urbanu sigurnost.

RASTEREĆENO, MODERNO I ZELENO GOSPODARSTVO

Poznato je da su porezna i regulatorna opterećenja na gospodarstvo u Republici Hrvatskoj značajan ograničavajući faktor koji ruši konkurentnost i ima ozbiljan negativan utjecaj na ukupnu kvalitetu života.

Ključna područja na kojima je potrebno učiniti veće promjene kako bismo ubrzali razvoj hrvatskoga gospodarstva su:

- **Moderno gospodarstvo** - Gospodarski razvoj treba temeljiti na gospodarskim granama koje stvaraju visoku dodatnu vrijednost. Industrije visokih tehnologija zasigurno zauzimaju prvo mjesto među djelatnostima koje osiguravaju kvalitetan, ubrzan i održiv gospodarski rast. Konkurentnost visokotehnoloških tvrtki potrebno je poticati kreiranjem povoljnog poslovnog okruženja i seta poticajnih mjera za ulaganje u istraživanje i razvoj.
- **Smanjenje nameta** - Kao najvažniju mjeru ističemo plan smanjenja fiskalnih i parafiskalnih opterećenja. Ta opterećenja viša su za 5 postotnih poena BDP-a, odnosno oko 20 milijardi kuna nego u drugim članicama EU sličnog stupnja razvijenosti.

Porezno rasterećenje provest ćemo primjenom dva osnovna principa: 1. poreznim obveznicima osigurati uvjete kakve imaju njihovi konkurenti na zajedničkom tržištu EU, 2. porezna obveza nastaje kad porezni obveznik ostvari primitak (kad radnik primi plaću, kad poduzeće naplati potraživanje, kad poduzetnik isplati dobit).

Uz restrukturiranja javnog sektora i smanjenja proračunskih rashoda provest ćemo dodatno porezno rasterećenje kojim ćemo Hrvatsku učiniti još atraktivnijom za ulaganje i poslovanje. Uz povećanje neoporezive osnovice, uvest ćemo jedinstvenu stopu od 10% poreza na dohodak. Isto tako, s ciljem privlačenja i poticanja privatnog ulaganja porez na dobit bio bi smanjen na 10% bez obzira na visinu prihoda. Na taj način će se povećati neto plaće i zaposlenost te pokrenuti ekonomija. Ovako povoljni porez na dohodak stvara uvjete za otvaranje potpuno novih radnih mjesta s visokim plaćama, a može služiti i kao mehanizam za povratak iseljenih stručnjaka i privlačenje novih. Na primjer, ako se otvori 50.000 visokokvalificiranih radnih mjesta s prosječnom bruto plaćom od 30.000 kuna (neto oko 15.000 kuna), to bi kroz uplate doprinosa za zdravstveno osiguranje zatvorilo rupu u proračunu za zdravstvo u iznosu od 3 milijarde kuna godišnje. Pored toga, u I. stup mirovinskog sustava uplatilo bi se još 2,7 milijardi kuna čime bi se za taj iznos smanjila potreba za korištenjem ostalih poreznih prihoda za isplate mirovina. Dodatno, kroz povećanu

potražnju povećali bi se prihodi od PDV-a i druge vrste prihoda proračuna. Ove mjere su posebno važne u trenutku kada u svjetskoj ekonomiji veliki broj radnika radi s udaljenih lokacija, te bi ih mogli privući da dođu raditi u Hrvatsku i ovdje donesu svoje plaće, te plaćaju poreze i doprinose. Tako se stvara dodatna vrijednost od čega imaju koristi svi hrvatski građani. Predložena porezna politika podrazumijeva značajnu decentralizaciju i spuštanje poreznih prihoda u regije gdje je porezni prihod ostvaren. Na taj način jačamo regije i gradove omogućavajući im kvalitetniji mehanizam planiranja i upravljanja vlastitim razvojem i konkurentnošću.

Značajno ćemo smanjiti i para-fiskalna opterećenja, kako u financijskom smislu, tako i u njihovom broju i pojednostavljenju procedura započevši s ukidanjem obaveznih članarina u strukovnim udrugama, pa do ukidanja obaveznih članarina u krovnim gospodarskim udrugama, poput HGK, HOK i njima sličnih. Ovim korakom bismo prvo znatno rasteretili gospodarstvo, ali isto tako ojačali scenarij u kojem udruge koje zaista donose dodanu vrijednost za svoje članove imaju jednaku priliku za pozicioniranje u javnom životu Republike Hrvatske.

- **Regulatorno rasterećenje** - Ukidanjem suvišnih administrativnih procesa znatno bi se ubrzale investicije te podigla učinkovitost. Dodatno, moguć je prostor za napredak u dva smjera - smanjenje troška građanima i poduzećima te ukidanje suvišnih procesa koji koče investicije i nepotrebno troše resurse. Eliminacija nepotrebno administriranja smanjit će mogućnost korupcije, jer birokrati u ministarstvima i lokalnoj administraciji neće više moći ucjenjivati gospodarstvenike i građane.

- **Zeleno gospodarstvo** - Gospodarski rast nikako ne smije biti nauštrb zaštite okoliša i prirodnih bogatstava Republike Hrvatske. Energiju potrebnu za gospodarstvo potrebno je osigurati iz obnovljivih izvora energije u što je moguće većoj mjeri, no nikako izravno kopirajući zapadnoeuropske koncepte koji nisu izravno prihvatljivi što zbog razine razvijenosti našeg gospodarstva, ali isto tako i zbog drugih faktora poput tradicije, zemljopisno uvjetovane dostupnosti obnovljivih izvora energije, razvijenosti vlastitih tehnologija obnovljivih izvora energije i tome slično. Pametnim upravljanjem energetske sustavima moguće je ostvariti dodatne uštede. Prijelaz na kružno gospodarstvo potrebno je provesti dinamikom koja je realna za naš stupanj gospodarskog razvoja, kada će zapravo donositi dodatno ubrzanje gospodarskih aktivnosti, a ne da ih usporava zbog podizanja osnovnih troškova poslovanja. Svakako treba stimulirati i korištenje čistijih oblika prijevoza, poput željeznica u prigradskom, te javnog prijevoza u gradskom prometu. Poticanjem ulaganja u obnovljive izvore energije favorizirat ćemo one tehnologije i projekte kojima se ostvaruju dodatni pozitivni učinci na povećanje konkurentnosti poljoprivrede i industrijske proizvodnje.

- **Borba protiv klimatskih promjena** - Osim postupne i održive transformacije u smjeru proizvodnje čiste energije potrebno je i provoditi mjere koje će smanjivati rizik i podizati otpornost na klimatske promjene. Probleme je potrebno percipirati na vrijeme, kako bi se rješenje pronašlo prije nego li nastanu štete, primjerice poput podizanja riva na obali kao odgovor na porast razine mora. Provođenje ovih mjera često je interdisciplinarni zadatak, gdje se rješavanjem jednog problema, primjerice osiguranja pitke vode, ne smije otvoriti cijeli niz drugih problema, od poljoprivrede, preko prometa do energetike. Cjelovitim sagledavanjem problema, te planiranjem i izgradnjom višenamjenskih sustava, poput primjerice sustava Program Sava, moguće riješiti problem izloženosti poplavama, spuštanjem razine podzemnih voda, a da energetika kao izvor obnovljive energije zapravo bude dio rješenja, a ne problema, jer primjerice, ako želimo zadržati vodu na nekom području u režimu niskih voda, izgradnju brana možemo pojeftiniti ugradnjom energetike u njih, a onda za jednu petinu cijene možemo te iste brane još učiniti i mostovima koji će

pospješiti prometnu povezanost. Kada na to dodamo sinergijske efekte koje takvo višenamjensko rješenje ima na druga područja, primjerice poljoprivredu i turizam, onda dobivamo visoku dodanu vrijednost za uloženi novac. Program Sava je izvrstan primjer višenamjenskog projekta koji uz gospodarske koristi donosi i značajno podizanje kvalitete života, te konačni izlazak Zagreba na obale Save, a sve to je moguće realizirati uz značajno korištenje domaćeg znanja i pameti što u sljedećem koraku može biti poslovna prilika za izvoz znanja.

ODRŽIVI TERITORIJALNI RAZVOJ

Integrirani pristup održivom razvoju

Zalažemo se za politike koje omogućuju i potiču uravnotežen i održiv teritorijalni razvoj koji obuhvaća uključiv društveni razvoj, širenje gospodarskih djelatnosti uz primjenu novih znanja i tehnologija, poštujući okoliš i uvažavajući posebnosti hrvatskog prostora. Omogućit ćemo pristup širokopojasnom internetu ili mrežama velikih brzina svim građanima na ukupnom teritoriju Hrvatske čime se ostvaruje društvo jednakih šansi za sve, gdje god ljudi živjeli ili poslovali.

Teritorijalni preustroj

Snažne regije i gradovi nositelji su gospodarskog razvoja u modernom društvu. Cilj je jačanje regija i urbanih aglomeracija u funkciji gospodarskog razvoja uz istovremeno uvažavanje mogućnosti aktivnog djelovanja na nižim lokalnim razinama kroz modernije mehanizme uključivanja lokalne zajednice u razvojne aktivnosti.

Zalažemo se za reduciranje broja lokalnih jedinica po uzoru na zemlje gdje se zapaža snažna veza između kompetitivnosti zemalja i provedbe reformi lokalne samouprave s ciljem da učinkovito pružaju javne usluge građanima te osiguravaju razvojnu funkciju. Jedinice lokalne samouprave koje neće moći zadovoljiti navedene, prije svega ekonomske kriterije, grupirat će se oko gravitacijskih urbanih centara. Iznimke će biti infrastrukturno i prometno izoliranije otočne ili općine u brdsko-planinskim područjima.

Prijedlog novog teritorijalnog ustroja podrazumijeva grupiranje u pet regija i oko stotinjak urbanih središta. Podjela na regije uključuje četiri prirodne regije i petu, koja bi uključivala Zagreb i okolicu, a bila bi organizirana na načelima metropolitanske federacije. Ovakav teritorijalni ustroj omogućit će formiranje većih, financijski i organizacijski snažnijih jedinica, osposobljenih za obavljanje većeg opsega javnih poslova. Prema predviđanjima, broj karijernih lokalnih političara ovakvom reformom smanjit će se za oko tri puta. Kriteriji za zadržavanje statusa jedinice lokalne i regionalne samouprave trebaju, između ostalog, biti: proračunski kapaciteti, zadovoljavanje kriterija minimalnog vlastitog prihoda i minimalan broj stanovnika.

Reforma uključuje promjenu sustava financiranja te fiskalnu decentralizaciju koja podrazumijeva prijenos ovlasti i odgovornosti za pružanje javnih usluga sa središnje na niže razine vlasti, odnosno prijenos ovlasti prikupljanja određenih poreza i određivanja namjene prikupljenih sredstava prema jasno utvrđenim kriterijima.

EU sredstva za teritorijalni razvoj

Uz raspoloživa proračunska sredstva Republike Hrvatske, u okviru sljedeće programske perspektive

EU, značajna će sredstva biti na raspolaganju za teritorijalne razvojne intervencije, od sredstava za regionalne infrastrukturne projekte do projekata za ruralni, regionalni razvoj i razvoj urbanih područja do projekata prekogranične suradnje.

KULTURNA POLITIKA

Kroz našu kulturnu politiku osigurat ćemo da se u političkom i javnom diskursu može otvoreno, kritički i promišljeno pristupiti svim društveno relevantnim temama za što je pluralistički orijentiran resor kulture od odlučujuće važnosti. Promijenit ćemo kulturnu politiku, a time i sliku Hrvatske kao konzervativne i nacionalno zatvorene zemlje u otvorenu i modernu europsku državu s jakim utjecajem neovisne kulture i civilnog sektora.

Provest ćemo niz mjera u cilju oporavka resora nakon dezorijentirane vladajuće kulturne politike. Donijet ćemo razvojnu strategiju i zakone koji će dugoročno i planski graditi resor kulture dovodeći ga na razinu razvijenih europskih zemalja. Uvest ćemo porezne povlastice, poticaje za kulturno poduzetništvo i neovisni sektor, povećati financiranje kulture per capita do 2024. sa 39 na 50 eura. Promjene su provedive u svim segmentima kulture uz našu čvrstu orijentiranost prema reformama kulturnih politika koje će biti kvalitativni rezultat nove razvojne strategije i mehanizama njene provedbe. Umjesto načela koji su obilježili hrvatske vladajuće političke prakse, a time i kulturu, kao što su klijentelizam, poslušnost, sprega, pogodovanje i strah, nudimo razvojnu kulturnu politiku temeljenu na **pet načela kulturnih dinamika**: povezivanje, razmjena, raznolikost, inkluzivnost i sloboda.

Kroz zemljopisno, intersektorsko, multidisciplinarno, institucionalno, međunacionalno **povezivanje** osigurat ćemo **razmjenu** znanja, iskustva i informacija. Njegovat ćemo multikulturalnu, multietničku i multidisciplinarnu **raznolikost**, kao i generacijsku, kolektivnu i individualnu **inkluzivnost**. A kao najvažniju vrijednost poticat ćemo i štititi **slobodu**: u izražavanju, u interpretaciji, u odlučivanju, u jednakosti, u ravnopravnosti.

Paralelno s radom na izgradnji i razvoju ovih načela, neophodna je što hitnija i što dublja analiza postojećeg stanja, potom izrada nove strategije iz koje će proizaći reforma javnog sustava upravljanja kulturom čije su institucije u velikoj većini dezorijentirane, staromodne, inertne i demoralizirane, lišene želje za reformom. Na posljetku, poticanje neovisne kulture i njezine raznolikosti, jedan je od važnijih prioriteta našega programa.

Kulturu vidimo kao važnu polugu društvenog razvoja te u skladu s tim predlažemo oblikovanje nove kulturne politike koja će biti utemeljena na racionalno projektiranih i široko rasprostranjenih pet mjera: planiranje, odlučivanje, legislativa, financiranje i obrazovanje. Statično planiranje zamijeniti strateškim planiranjem, a ciklus planiranja u kulturi povećati na razdoblje od dvije do četiri godine. Kratkoročno odlučivanje koje štiti pojedinačne interese prevesti na transparentno odlučivanje, uz obvezne evaluacije pri svakom donošenju odluka. Stabilizirat ćemo zakonodavni okvir koji je nestabilan, neprimjenjiv i orijentiran prema osobnim i/ili stranačkim interesima. U suradnji sa svim dionicima u sustavu kulture, iznaći ćemo i nove izvore financiranja koji povezuju gospodarske i kulturne interese (kulturne i kreativne industrije) te predložiti mjere za sustav doniranja i sponzoriranja kulture i zakladništva u kulturi i za kulturu. Potaknut ćemo povećavanje domaćih fondova za financiranje kulture, potom stimulirati rad samostalnih umjetnika i privatnih organizacija u kulturi, privatnih galerija, nakladnika i kazališta. Poticat ćemo intersektorsku suradnju i organsko povezivanje kulture

sa sektorima znanosti, obrazovanja, tehnologije, sporta, turizma, ekologije, gospodarstva, pravne države i diplomacije, što zahtijeva posebne strategije obrazovanja u kulturi, ali i u svim navedenim područjima.

Za provedbu navedenih mjera novih kulturnih politika uspostaviti ćemo jasne kriterije, jednake za sve sudionike u procesima kulturne proizvodnje.

SOCIJALNA POLITIKA

Socijalna politika jedna je od temeljnih javnih politika koje izravno određuju smjernice razvoja neke države i način na koji ranjive skupine građana mogu sudjelovati u raspodjeli civilizacijskih tekovina i društvenog proizvoda, ali istima i doprinositi sukladno svojim mogućnostima. Kvalitetna i održiva socijalna politika iznimno je važna za Hrvatsku koja se Ustavom definira kao socijalna država. Također, Hrvatska je članica Europske unije te joj je socijalna uključenost jedan od prioritetnih zadataka u programu rasta.

Suočavamo se s činjenicom da sadašnji sustav socijalne skrbi, zbog glomaznosti i neracionalnosti, utječe na rezanje socijalnih prava u vrijeme kada siromaštvo i socijalna isključenost prijete velikom broju građana, a broj nezaposlenih i umirovljenika raste.

Smatramo kako je sustav socijalne skrbi važan dio javne politike u kojem još ima prostora za racionalizaciju troškova bez smanjivanja socijalnih prava građana, za jačanje profesionalnosti u stručnoj pomoći i za smanjenje utjecaja politike u upravljanju ljudskim resursima angažiranim u pružanju socijalnih usluga.

Naša socijalna politika postavljena je na principima socijalnog ulaganja, koje promovira pametna socijalna ulaganja tijekom životnog ciklusa, i jačanju međugeneracijske solidarnosti. Učinkovita rješenja temelje se na stvaranju široke mreže socijalnog poduzetništva (osim malog neprofitnog poduzetništva koje se udrugama financira iz projekata) i stvaranju državnog sustava socijalnog poduzetništva. Isto bi trebalo razvijati u modelu koji bi omogućio radno sposobnim ranjivim skupinama, koje zbog više čimbenika imaju velik rizik od siromaštva, trajne nezaposlenosti i socijalne isključenosti, tranziciju iz modela socijalne zaštite u model socijalne naknade za društveno koristan rad. Zatim, neophodno je stvaranje zakonskih preduvjeta koji bi omogućili korisnicima koji unatoč socijalnim poteškoćama ili invaliditetu imaju dostatne sposobnosti i ukaže im se mogućnost za zaposlenje u profitnom sektoru da ne gube podršku koja im je povremeno potrebna iz sustava socijalne skrbi, nego se recipročno povećava njihov udio u participaciji, kao i mogućnost da prihod ostvaruju u oba sektora. Ne manje važno je osiguranje stručnog sustava unutarnje kontrole i vanjske ekspertne analize i vrednovanja neovisnih stručnjaka za pojedina područja.

Posebno ranjive skupine su djeca i osobe u starijoj životnoj dobi. Ulaganje u rano djetinjstvo kod djece kojoj prijete socijalna isključenost zbog siromaštva, obiteljske situacije ili teškoća u razvoju je prepoznato kao jedan od najboljih načina prevencije iste. Zbog starenja stanovništva i produljenja životnog vijeka starijih osoba, preventivne mjere poput cjeloživotnog obrazovanja, mirovinske pismenosti i štednje za starost mogu omogućiti dostojanstven životni standard u trećoj životnoj dobi.

Sve gore navedene ciljeve predlažemo ostvariti kroz niz mjera, od kojih izdvajamo sljedeće:

1. Izraditi Nacionalnu strategiju za izjednačavanje prava osoba s invaliditetom (OSI) i djece s teškoćama u razvoju (TUR) konsenzusom i uključivanjem svih dionika. Donijeti akcijski plan za provođenje predviđenih mjera s rokovima, formirati međusektorske timove koji bi donijeli protokole za provođenje mjera, te stalno evaluirati i unaprjeđivali provođenje istih.
2. Širenje mreže socijalnih, zdravstvenih i odgojno-obrazovnih usluga tako da se dopusti ugovaranje privatnom i neprofitnom sektoru te pružanje istih tamo gdje postoji potreba, a nema resursa sustava.
3. Postupno uključivati korisnike socijalne zaštite u društveno koristan rad, uvođenjem pojedinih oblika društveno-korisnog rada u gradske i državne ustanove i zamjenjivanjem dijela javne nabave uslugama iz socijalne mreže, kao i postupno zamjenjivanje socijalne zaštite radom u mreži socijalnog poduzetništva.
4. Razvijati i poticati cjeloživotno učenje u smislu kvalitete i usklađenosti s potrebama gospodarskog sektora.
5. Povećati učinkovitost izrade i broja projekata koji se bave smanjivanjem socijalne isključenosti ranjivih skupina sa svrhom većeg povlačenja sredstava sufinanciranja iz EU fondova.

PRAVOSUĐE

Pravosudni sektor predstavlja jedan od najvažnijih dijelova društva, o čijoj učinkovitosti, kvaliteti, pouzdanosti i povjerenju ovise građani kao pojedinci, cjelokupno gospodarstvo, kao i cijelo društvo. Nakon niza dugotrajnih i teških reformi građani i dalje svjedoče dugotrajnim postupcima, velikim troškovima i još većoj pravnoj neizvjesnosti u procesu donošenja sudskih odluka. Uza sve dosadašnje napore nije se pristupilo primjeni ozbiljnijih zakonodavnih izmjena u smislu uvođenja modernijeg načina razmišljanja, organizacije rada i pojednostavnjivanja administrativnih procesa u pravosuđu. Pravosuđe počiva na neopravdano visokim troškovima za državni proračun. Sredstva koja su dodijeljena sudstvu dovoljna su za pravovremen i profesionalan rad sudova, ali zbog nedostatka sustavnog i redovitog praćenja stanja, kao i zbog nedostatne racionalizacije troškova, financijski gubici su značajni.

Najveća prepreka implementaciji promjena jest činjenica da je administrativno upravljanje sudskim spisima/sporovima u potpunosti nadvladalo ključan segment, a to je brza i profesionalna sudska odluka u pravnoj stvari. Napredne tehnologije ne služe svojoj svrsi niti se iskorištavaju svi potencijali. Zakonodavni okvir donekle prati prisutnost modernih tehnologija, ali je stvarna implementacija posustala. Problem ljudskih resursa u pravosuđu školski je primjer „napuhane“ administracije i tromer organizacije. Ulaganje u tehnologije trebalo je s godinama ubrzati sudske postupke i olakšati sudsku administraciju. No ovaj se preokret još nije dogodio. Hrvatsko pravosuđe propustilo je provesti kvalitetnu reformu upravljanja ljudskim potencijalima. Mobilnost sudaca i državnih odvjetnika jedna je od glavnih tabu tema. Pravosuđe treba biti fleksibilno i mobilno, ono ne može biti utemeljeno na strogom institucionalizmu i nefleksibilnosti organizacijskog okvira.

Kao i bilo koja druga ozbiljna promjena, reforma pravosudnog sustava zahtijeva širi konsenzus političkih aktera, koji će se dogovoriti oko osnovnog skupa nužnih promjena, kako bi se napravili temelji za mnogo dublje promjene koje će uslijediti. Neke od promjena za koje ćemo se mi zalagati su sljedeće: modernizirati procesne i organizacijske zakone; pročistiti, sistematizirati i kodificirati pojedine pravne grane; uvesti ozbiljan metodološki sustav analize rada sudova; racionalizirati troškove u pravosuđu;

povezati sve elektroničke registre koji sadrže informacije neophodne u sudskim postupcima; neprestano uklanjati nepotrebne administrativne segmente u radu sudova; raditi sustavno na podizanju svijesti javnosti o važnosti i ulozi pravosuđa; u potpunosti provesti obvezu redovite i kontinuirane edukacije sudaca, ali i ostalog administrativnog osoblja na sudovima; uvesti elektroničku komunikaciju kao primarni oblik komunikacije s drugim tijelima, vještacima, odvjetnicima i sl.; poticati korištenje alternativnih oblika rješavanja sporova (posebno mirenje); ujednačavati sudske prakse i jedinstvenu primjenu zakona, bitne za jednakost građana i pravnu sigurnost poslovanja; svim potrebitima osigurati besplatnu pravnu pomoć; smanjivati trajanje sudskih postupaka, broja neriješenih predmeta i priliva novih predmeta.

ZAKLJUČAK

Ovo je sažetak programa naše koalicije kojim smo željeli pokazati smjer u kojem želimo zaokrenuti Hrvatsku. Svjesni smo da je dubinska promjena jednog društva dugotrajan proces, ali smo uvjereni da ćemo, dobijemo li priliku upravljati našom zemljom, vrlo brzo pokazati pravi smjer. Probudit ćemo entuzijazam građana i motivirati ih da sudjelujete u promjenama. Spremni smo svojim primjerom pokazati da se poštenjem, radom, zalaganjem i znanjem stvari zaista mogu mijenjati na bolje.

Ovaj program je samo mali dio javnih politika koje smo izradili u našim strankama te u konstruktivnom dijalogu i konsenzusom usvojili kao dio zajedničkog programa i vrijednosti koalicije.

Na kraju ćemo navesti i neke od dodatnih elemenata koje u ovom sažetku nismo spomenuli, a nisu ništa manje važni za budućnost naše zemlje:

- Razvijat ćemo stabilan i održiv mješoviti mirovinski sustav čija je održivost vezana uz rast zaposlenosti, dulje zadržavanje u radnoj aktivnosti i smanjenje prava na prijevremenu i/ili povlaštene mirovinu, čime se osiguravaju i primjerene razine mirovina.
- Demografsku politiku ćemo promatrati kao dio ukupne razvoje politike, te ćemo izraditi i provesti strateški dokument s realističnim mjerama i ciljevima pronatalitetne politike, usmjerenima na povećanje broja zaposlenih, na razvoj infrastrukture za pomoć zaposlenim roditeljima, na širenje mreže javnih usluga i fleksibilne radne uvjete za zaposlene roditelje te na pozitivnu diskriminaciju zaposlenih žena s djecom.
- Razvijat ćemo dinamičnu, progresivnu, višesmjernu i proaktivnu vanjsku politiku, orijentiranu je na ekonomski razvoj i društveni napredak, podržavati politike koje jačaju mir u svijetu, nenasilno rješavanje sporova te demokratizaciju i napredak.
- Stvarat ćemo modernu poljoprivrednu proizvodnju zasnovanu na znanju i primjeni visoke tehnologije, poljoprivredu koja stvara proizvode veće dodane vrijednosti i koja je konkurentna. Umjesto poticaja i financiranja projekata za koje se od početka zna da neće biti održivi, sredstva namjenjena ruralnom razvoju putem poticaja koristit ćemo za financiranje investicija i projekata za poticanje konkurentnosti.
- Ribarsku proizvodnju unaprijedit ćemo izgradnjom i opremanjem novih mrjestilišta za lubina i oradu, te školjkaše. Povećat ćemo diverzifikaciju riba u akvakulturi i preradu proizvoda od ribe čime će se stvarati viša dodana vrijednost. Uspjehu će pridonijeti i poticaji za udruživanje proizvođača kako bi zajedničkim marketinškim aktivnostima ostvarili efikasniji nastup na tržištu.
- Nastavit ćemo s pripremama za uvođenje eura jer su prednosti njegova uvođenja jasne, dok tvrdnje da će uslijediti velika inflacija ili Hrvatska izgubiti monetarni suverenitet jednostavno ne stoje. Mi smo zapravo već uveli euro jer građani već drže štednju u eurima, nekretnine i automobili se kupuju

u eurima, krediti su u eurima, a i tečaj kune je vezan za euro. Istovremeno, nemamo nikakav utjecaj na politike Europske središnje banke. No to ne znači da u eurozoni trebamo srljati. Trebamo se dobro pripremiti i ući spremni. Uostalom, i koronakriza je pokazala da zemlje eurozone imaju lakši pristup kapitalu u vremenima takvih šokova.

- Za brzu i kvalitetnu obnovu Zagreba nakon potresa osnovat ćemo poseban Zavod za obnovu koji će okupiti dokazane eksperte, a ne „kumove“ koji su do sada nerijetko imali prednost pri gradnji u Zagrebu. Bez takvog stručnog tijela postoji velika sumnja da bi obnova Zagreba najviše mogla koristiti špekulantima, a to je ono što obavezno treba spriječiti. Nadalje, Zakon o obnovi regulirat će brzinu provođenja procedura. Sufinanciranja obnove osiguralo bi se preko EU fondova i kroz program obnove središta grada kojim se omogućava izgradnja dodatnih etaža. Time bi se financirala konstruktivna obnova.
- Promijenit ćemo postojeći Ovršni zakon kako bi se smanjili troškovi ovršnog postupka i postigao pravedniji odnos u procesnom položaju ovrhovoditelja i ovršenika. Pojednostavljenje procedure u provedbi ovrha i unaprijeđenje načina komunikacije korištenjem elektroničke infrastrukture postupak će učiniti bržim i transparentnijim.

Vjerujemo i spremni smo sve svoje znanje staviti u službu aktivnoga rada na tome da se sve navedeno ostvari, da naša djeca žive u razvijenoj, uspješnoj i sretnoj zemlji. Uvjereni smo da će nam se mnogi koji će pročitati naš program pridružiti.